Ilmiy tadqiqotlar va ularning yechimlari jurnali
Aoka guvohnoma № 323759 ISSN: 3060-4818

BIZNESNI MOLIYAVIY BOSHQARISH

Ulashev Bahodir Sayfidin o‘g‘li
TDIU Menejment fakulteti
Biznesni boshqarish yo‘nalishi 1-kurs talabasi
Doi: https://doi.org/10.5281/zenodo.20234697

ANNOTATSIYA

Ushbu ilmiy maqolada biznesni moliyaviy boshqarish masalalari keng va chuqur ko‘lamda tadqiq etiladi. Moliyaviy resurslarni rejalash-tirish, taqsimlash va nazorat qilish mexanizmlari, marketing strategiyalari bilan uyg‘unligi, daromadlar va xarajatlarni boshqarishning zamonaviy usullari, shuningdek, xorijiy investitsiyalarni jalb etish tajribasi sistemali ravishda o‘rganiladi. Maqola moliyaviy boshqaruv nazariyasini O‘zbekiston va jahon amaliyoti bilan qiyosiy tahlil qilish asosida yozilgan.

Kalit so‘zlar: moliyaviy boshqaruv, biznes faoliyati, moliyaviy resurslar, kapital tuzilishi, marketing strategiyasi, daromadlar va xarajatlar, investitsiya, rentabellik, raqobatbardoshlik, budjetlashtirish, likvidlik, moliyaviy tahlil, raqamli transformatsiya.

KIRISH

Bozor iqtisodiyoti sharoitida har qanday biznes subyektining uzoq muddatli muvaffaqiyati ko‘p jihatdan uning moliyaviy resurslarini qanchalik oqilona boshqarishiga bog‘liq. Moliyaviy boshqaruv — bu korxona faoliyatining barcha bo‘g‘inlarini moliyaviy jihatdan ta‘minlash, kapital tarkibini optimallashtirish, xarajatlarni kamaytirish va daromadlarni maksimallashtirish maqsadida amalga oshiriladigan kompleks va uzluksiz jarayon hisoblanadi.

Jahon iqtisodiyotida kuzatilayotgan global o‘zgarishlar, raqobatning kuchayishi, texnologik inqilobning tezlashuvi va bozor ehtiyojlarining doimiy o‘zgarishi biznes yurituvchilarga yangi va murakkab talablar qo‘ymoqda. Ayniqsa, O‘zbekiston iqtisodiyotining jadal rivojlanib borayotgan hozirgi davrida tadbirkorlik subyektlari tomonidan moliyaviy boshqaruvning ilmiy asoslangan usullarini qo‘llanishi strategik zarurat sifatida namoyon bo‘lyapti.

Moliyaviy boshqaruv nafaqat balans va hisobot tuzish, balki kelajakni rejalashtirish, investitsion qarorlar qabul qilish, moliyaviy risklarni boshqarish va korxona qiymatini oshirishni ham o‘z ichiga oladi. Shu bois, ushbu mavzuni keng va chuqur tadqiq etish, nazariy bilimlarni amaliyot bilan uyg‘unlashtirish muhim ilmiy va amaliy ahamiyat kasb etadi.

Maqolaning maqsadi — biznesni moliyaviy boshqarishning asosiy yo‘nalishlari, usullari va mexanizmlarini O‘zbekiston hamda jahon tajribasi misolida kompleks tahlil qilish, moliyaviy barqarorlikni ta‘minlash va samaradorlikni oshirishga yo‘ naltirilgan amaliy tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Moliyaviy boshqaruv nazariyasi ko‘p asrlik tarixga ega bo‘lib, zamonaviy konsepsiyalarning shakllanishiga bir qator buyuk iqtisodchi olimlar hissa qo‘shgan. Klassik moliyaviy boshqaruv nazariyasida Brealey va Myers kapital tuzilishi, investitsion qarorlar va moliyaviy rejalashtirishni o‘zaro bog‘liq jarayonlar sifatida ko‘rib chiqdi. Brigham esa korporativ moliya sohasida amaliy va nazariy yondashuvlarni muvozanatli tarzda taqdim etdi.

Modigliani va Miller tomonidan ishlab chiqilgan kapital tuzilishi nazariyasi moliyaviy boshqaruvga tizimli yondashuvni shakllantirdi. Ushbu nazariyaga ko‘ra, korxona qiymati faqat uning aktivlari rentabelligiga bog‘liq bo‘lib, kapital tarkibi (qarz va xususiy kapital nisbati) ideal sharoitda korxona

bozor qiymatiga ta‘sir ko‘rsatmaydi. Biroq amaliyotda soliq imtiyozlari va to‘lov qobiliyatsizligi xarajatlari hisobga olinishi lozim.

Zamonaviy tadqiqotlarda raqamli texnologiyalar (katta ma‘lumotlar, sun‘iy intellekt) asosida moliyaviy boshqaruvni yangi bosqichga olib chiqish imkoniyatlari keng o‘rganilmoqda. Drucker va Schumpeter innovatsiya va tadbirkorlikni iqtisodiy rivojlanishning asosiy dvigateli sifatida belgilab, boshqaruv tizimlarini doimiy takomillashtirish zaruratini asoslab berdi.

O‘zbekiston iqtisodiy adabiyotida Karimov N. va Rasulov A. tomonidan korxona moliyasini boshqarish nazariya va amaliyoti, Hakimov Z. va Tursunov B. tomonidan buxgalteriya hisobi va moliyaviy tahlil asoslari batafsil yoritilgan. Ushbu ishlar mahalliy sharoitda moliyaviy boshqaruvning o‘ziga xos jihatlarini aniqlashda muhim manba bo‘lib xizmat qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda kompleks metodologik yondashuv qo‘llanildi. Tizimli yondashuv asosida biznesni moliyaviy boshqarish yagona boshqaruv tizimining ajralmas qismi sifatida ko‘rib chiqildi. Tahliliy usul yordamida moliyaviy ko‘rsatkichlar, kapital tarkibi va xarajatlar tuzilmasi chuqur o‘rganildi.

Qiyosiy tahlil usuli O‘zbekiston va jahon bozori amaliyotidagi farq va o‘xshashliklarni aniqlash imkonini berdi. Statistik tahlil usullari — dinamik qatorlar, o‘rtacha ko‘rsatkichlar, o‘zgaruvchanlik koeffitsientlari — yordamida ma‘lumotlar umumlashtirildi va prognozlar ishlab chiqildi. Iqtisodiy-matematik modellashtirish orqali daromad, xarajat va foyda o‘rtasidagi funktsional bog‘liqliklar aniqlandi.

Normativ-uslubiy yondashuv doirasida O‘zbekiston Respublikasining buxgalteriya hisobi, soliq va tadbirkorlik faoliyatiga oid qonun hujjatlari tahlil qilindi. Xalqaro moliyaviy hisobot standartlari (IFRS) ham tadqiqot doirasiga kiritildi.

ASOSIY QISM

Moliyaviy boshqaruv — korxona maqsadlariga erishish uchun moliyaviy resurslarni samarali shakllantirish, taqsimlash va ulardan foydalanishni ta‘minlovchi boshqaruv faoliyatidir. Bu tushuncha oddiy hisobdorlikdan ancha keng bo‘lib, strategik rejalashtirish, investitsion tahlil, risk boshqaruvi va korporativ governance kabi yo‘nalishlarni qamrab oladi.

Moliyaviy boshqaruvning asosiy vazifalari quyidagilardan iborat: birinchidan, moliyaviy rejalashtirish va prognozlash — korxonaning qisqa va uzoq muddatli moliyaviy maqsadlarini belgilash va ularga erishish yo‘llari; ikkinchidan, kapital tarkibini shakllantirish — xususiy va qarz kapitalining optimal nisbatini aniqlash; uchinchidan, investitsion qarorlar qabul qilish — kapital qo‘yilmalarning rentabelligini baholash va eng samarali loyihalarni tanlash; to‘rtinchidan, likvidlikni boshqarish — korxonaning joriy to‘lov majburiyatlarini o‘z vaqtida bajarish qobiliyatini ta‘minlash; beshinchidan, moliyaviy risklar nazorati — bozor, kredit, valyuta va operatsion risklarni o‘z vaqtida aniqlash va minimallashtirish.

Moliyaviy boshqaruvning asosiy tamoyillariga quyidagilar kiradi: rentabellik tamoyili — har qanday moliyaviy qaror foyda keltirishi lozim; likvidlik tamoyili — korxona istalgan vaqtda o‘z majburiyatlarini bajarishi shart; muvozanat tamoyili — daromad va xarajatlar o‘rtasida barqaror muvozanat saqlanishi kerak; shaffoflik tamoyili — moliyaviy axborot barcha manfaatdor tomonlar uchun ochiq va tushunarli bo‘lishi lozim.

Biznesni moliyalashtirishning asosiy manbalari ikki guruhga bo‘linadi: ichki va tashqi manbalar. Ichki manbalarga korxona foydasidan ajratmalar, amortizatsiya ajratmalari va debitorlik qarzlarini qisqartirish kiradi. Tashqi manbalarga bank kreditlari, obligatsiyalar emissiyasi, aksiyalar chiqarish va davlat subsidiyalari kiradi.

Optimal kapital tuzilishi — korxona qiymatini maksimallashtiruvchi xususiy va qarz kapitalining nisbatidir. Amaliyotda qarz kapitalining afzalligi shundaki, foizlar soliq bazasidan chegiriladi (soliq

qalqoni effekti). Biroq qarz ulushi oshgan sari moliyaviy xavf ham ortadi, bu esa qo‘shimcha xarajatlar va bankrotlik risklarini keltirib chiqarishi mumkin.

O‘zbekiston korxonalari uchun 2023–2025 yillarda kreditlash shartlari sezilarli darajada yaxshilandi. Davlat tomonidan tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlash fondi orqali imtiyozli kreditlar ajratilishi, kafolat mexanizmlarining joriy etilishi va kredit garanti tizimining rivojlantirilishi biznes subyektlarining moliyalashtirilish imkoniyatlarini kengaytirdi.

Moliyaviy resurslardan samarali foydalanish korxona barqarorligining asosiy shartidir. Bu jarayon moliyaviy resurslarni to‘g‘ri rejalashtirish, maqsadli taqsimlash va qat‘iy nazorat qilishni o‘z ichiga oladi. 2023–2025 yillarda jahon bozori iqtisodiyotida va O‘zbekiston biznes amaliyotida ushbu yo‘nalish strategik ustuvorlikka aylandi.

Jahon bozorida faoliyat yurituvchi yirik kompaniyalar 2023 yilda xarajatlarni qat‘iy nazorat qilish va marketing tadqiqotlariga asoslangan moliyaviy qarorlar qabul qilishga ustuvorlik berdi. Ishlab chiqarish va savdo sohalarida talabni oldindan aniqlash orqali ortiqcha ishlab chiqarish hajmlari qisqartirildi, bu esa kapital aylanishini tezlashtirdi va rentabellikni saqlab qolish imkonini berdi.

O‘zbekistonda 2023 yil davomida biznes subyektlarini moliyaviy qo‘llab-quvvatlashga qaratilgan davlat siyosati kuchaydi. Kreditlash mexanizmlarining soddalashtirilishi va tadbirkorlikni rag‘batlantirish choralari natijasida kichik va o‘rta biznes subyektlari moliyaviy resurslardan foydalanishda yanada tizimli yondashuvni shakllantira boshladi. Ichki bozorda raqobat kuchayib, iste‘molchi talabi sifat va xizmat darajasiga ko‘proq yo‘naltirildi.

2024 yilga kelib moliyaviy resurslarni reklama, savdo tarmoqlarini rivojlantirish va brend imijini mustahkamlashga yo‘naltirish amaliyoti keng tarqaldi. Marketing tadqiqotlari asosida aniqlangan bozor segmentlari moliyaviy rejalashtirishda asosiy mezon sifatida ishlatildi. 2025 yilda esa investitsiya qarorlarini marketing prognozlari bilan uyg‘unlashtirish moliyaviy risklarni kamaytirish va resurslardan samarali foydalanishning asosiy vositasiga aylandi.

Daromadlar va xarajatlarni boshqarish har qanday korxona moliyaviy muvaffaqiyatining asosiy ustuni hisoblanadi. Bu jarayon nafaqat hisobot tuzishni, balki kelajakni rejalashtirish, operatsion samaradorlikni oshirish va strategik maqsadlarga erishishni ham o‘z ichiga oladi.

Daromadlarni boshqarishning asosiy yo‘nalishlari: bozor segmentlarini tahlil qilish va ulardan to‘liq foydalanish; mahsulot assortimenti va sifatini doimiy takomillashtirish; samarali marketing va sotuv tizimini joriy etish; narxlarni bozor talabi va raqobat sharoitiga dinamik moslashtirish (dinamik narxlash); mijozlar bazasini kengaytirish va sodiqlikni oshirish.

Xarajatlarni boshqarishda faoliyatga asoslangan xarajatlar hisobi — Activity-Based Costing (ABC) — katta ahamiyatga ega. Bu usul bilvosita xarajatlarni aniqroq taqsimlash va “zararli” faoliyat turlarini aniqlash imkonini beradi. Maqsadli tannarx hisobi (Target Costing) esa bozor narxi asosida maksimal xarajat chegarasini belgilab, ishlab chiqarish jarayonini shu chegara doirasida tashkil etishga yo‘naltiradi.

Budjetlashtirish va moliyaviy monitoring moliyaviy boshqaruvning muhim vositasidir. Haftalik va oylik moliyaviy hisobotlar, reja va fakt ko‘rsatkichlari o‘rtasidagi og‘ishlarni o‘z vaqtida aniqlash, sabablarini tahlil qilish va bartaraf etish choralari ko‘rish daromad-xarajatlar boshqaruvini sezilarli darajada yaxshilaydi.

O‘zbekiston korxonalari uchun xom ashyo va energiya resurslarining narx o‘zgarishlarini oldindan ko‘ra bilish va ularga moslashish alohida ahamiyat kasb etadi. Inflyatsion bosim sharoitida xarajatlarni nazorat qilish, import o‘rnini bosuvchi mahsulotlarning tannarxini optimallashtirish va insoniy resurslar xarajatlarini samarali motivatsiya tizimlari orqali boshqarish zamonaviy O‘zbekiston biznes muhitining muhim talablari hisoblanadi.

Investitsiya faoliyatini tashkil etish va moliyaviy boshqarishning xorij tajribasi biznes rivojida hal qiluvchi o‘rin tutadi. Xorijiy investitsiyalar biznes subyektlariga yangi bozorlar yaratish, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish, ish joylarini ko‘paytirish va tashqi moliyaviy resurslarga kirish imkoniyatlarini beradi.

Investitsiya loyihalarini baholashda jahon amaliyotida quyidagi asosiy usullar qo‘llaniladi: sof hozirgi qiymat (NPV) usuli — kelgusi pul oqimlarini hozirgi qiymati bilan taqqoslash; ichki rentabellik darajasi (IRR) — investitsiyaning haqiqiy daromadlilik ko‘rsatkichi; to‘lov muddati (Payback Period) — dastlabki investitsiyalar qachon qoplanishini aniqlash; rentabellik indeksi (PI) — har bir so‘m investitsiya evaziga qancha daromad olinishini hisoblash.

O‘zbekistonda 2019 yil Prezident Farmoni asosida xorijiy investitsiyalarni jalb qilishga qaratilgan siyosat yanada faollashdi. Kreditlash mexanizmlari soddalashtirildi, soliq imtiyozlari kengaytirildi, erkin iqtisodiy zonalar tizimi rivojlantirildi va tadbirkorlik muhitini yaxshilashga qaratilgan keng ko‘lamli islohotlar amalga oshirildi.

Jahon tajribasida marketing va moliyaviy boshqaruvning uyg‘unligi biznes strategiyasining ajralmas qismiga aylangan. Marketing ma‘lumotlariga asoslangan investitsiya qarorlari moliyaviy risklarni kamaytirishga va resurslardan foydalanish samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. 2023–2025 yillardagi tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, marketing prognozlari bilan muvofiqlashtirila olingan moliyaviy qarorlar investitsiya rentabelligini o‘rtacha 18–25% ga oshirish imkonini bergan.

NATIJALAR VA MUHOKAMA

O‘tkazilgan tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, biznes faoliyatida moliyaviy resurslardan samarali foydalanish va marketing faoliyatini to‘g‘ri tashkil etish o‘zaro chambarchas bog‘liq jarayon hisoblanadi. Moliyaviy resurslarning oqilona rejalashtirilishi, maqsadli taqsimlanishi va qat‘iy nazorat qilinishi biznes subyektlarining barqaror faoliyat yuritishini ta‘minlasa, marketing faoliyati bozor talabini aniqlash va raqobat muhitiga moslashishda muhim vosita bo‘lib xizmat qiladi.

Jadvalda 2023–2025 yillarda jahon bozori va O‘zbekiston biznes amaliyotida kuzatilgan asosiy tendensiyalar qiyosiy ko‘rinishda keltirilgan:

Yo‘nalish	Jahon bozori (2023-2025)	O‘zbekiston amaliyoti (2023-2025)
Moliyaviy rejalashtirish	Qisqa va uzoq muddatli moliyaviy rejalashtirishni marketing prognozlariga asoslab olib borish keng tarqaldi	Biznes subyektlari daromad va xarajatlarni oldindan rejalashtirishga bosqichma-bosqich o‘tdi
Xarajat nazorati	Ishlab chiqarish va logistika xarajatlari marketing tahlillari asosida optimallashtirilib, kapital tejaldi	Savdo va xizmat sohalarida ortiqcha xarajatlarni qisqartirish amaliyoti kuchaydi
Kapital aylanishi	Tez aylanuvchi mahsulotlarga moliyaviy resurslar ustuvor yo‘naltirildi	2024 yildan boshlab tez sotiladigan mahsulotlar ulushi oshirildi
Investitsiya qarorlari	2025 yilda investitsiya qarorlari marketing prognozlari bilan uyg‘unlashtirildi	Moliyaviy ehtiyot choralar marketing ma‘lumotlari asosida belgilandi
Risk boshqaruvi	Diversifikatsiya va hedging asosida moliyaviy risklarni minimallashtirish ustuvorlikka aylandi	Kredit risklarini boshqarish va kafolat tizimlari rivojlandi

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, moliyaviy boshqaruv samaradorligi uchun quyidagi omillar hal qiluvchi ahamiyatga ega: birinchidan, top-menejerlarning moliyaviy savodxonligi va boshqaruv qarorlarida moliyaviy ko‘rsatkichlarga tayanish; ikkinchidan, zamonaviy axborot texnologiyalari va ERP tizimlari orqali real vaqtda moliyaviy ma‘lumotlarga ega bo‘lish; uchinchidan, marketing va moliyaviy bo‘limlar o‘rtasida samarali hamkorlik va axborot almashinuvi.

XULOSA

Biznesni moliyaviy boshqarish — bu korxona barqaror rivojlanishining hal qiluvchi omilidir. O‘tkazilgan kompleks tadqiqot shuni ko‘rsatadiki, moliyaviy resurslardan samarali foydalanish, marketing faoliyati bilan uyg‘unlik, daromad va xarajatlarni zamonaviy usullar asosida boshqarish hamda xorijiy investitsiyalarni jalb etish — bularning barchasi o‘zaro chambarchas bog‘liq holda biznes samaradorligini belgilaydigan asosiy omillar hisoblanadi.

Jahon bozori iqtisodiyoti tajribasi shuni tasdiqlaydiki, marketing tadqiqotlariga asoslangan moliyaviy qarorlar biznes rivojining asosiy omillaridan biri hisoblanadi. Ushbu yondashuv investitsiya risklarini kamaytirish, resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish va biznesning uzoq muddatli o‘sishini ta‘minlash imkonini beradi. Rivojlangan mamlakatlarda marketing va moliyaviy boshqaruvning uyg‘unligi biznes strategiyasining ajralmas qismiga aylangan.

O‘zbekiston biznes amaliyotida ham so‘nggi yillarda moliyaviy resurslardan foydalanish va marketing faoliyatini rivojlantirishga bo‘lgan e‘tibor sezilarli darajada kuchaydi. Davlat tomonidan yaratilgan qulay biznes muhiti, tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlash choralari hamda ichki bozorda raqobatning kuchayishi biznes subyektlarini moliyaviy va marketing yondashuvlarini takomillashtirishga undamoqda.

O‘zbekiston korxonalari uchun global tajribani mahalliy sharoitga moslashtirish, raqamli transformatsiyani amalga oshirish, xodimlarning moliyaviy savodxonligini oshirish va barqaror o‘sishni ta‘minlovchi muvozanatli boshqaruv modelini qurish eng samarali yo‘l hisoblanadi. Kelajakda moliyaviy boshqaruv tizimlari yanada avtomatlashtirilib, sun‘iy intellekt yordamida real vaqt rejimida tahlil va optimallashtirishni ta‘minlovchi tizimlarga aylanib borishi kutilmoqda.

AMALIY TAKLIFLAR

1. Korxonalarda moliyaviy rejalashtirish tizimini ERP va CRM dasturlari bilan integratsiya qilish, bu moliyaviy ma‘lumotlarni real vaqtda kuzatish va tezkor qarorlar qabul qilish imkonini beradi.
2. Budjetlashtirish jarayonida marketing tahlillaridan foydalanish orqali moliyaviy resurslarni bozor talabiga mos yo‘nalishlarga samarali taqsimlash.
3. Xarajatlarni boshqarishda Activity-Based Costing (ABC) usulini joriy etish va davriy monitoring o‘tkazish.
4. Moliyaviy risklarni boshqarish uchun maxsus risk-menejerlar tayyorlash va diversifikatsiya strategiyasini qo‘llanish.
5. Xorijiy investorlar bilan hamkorlikni kengaytirish, xalqaro moliyaviy hisobot standartlari (IFRS)ga o‘tish orqali investitsion jozibadorlikni oshirish.
6. Raqamli moliyaviy vositalar: onlayn-banking, mobil to‘lov tizimlari va kriptovalyuta asosidagi moliyaviy texnologiyalardan foydalanish darajasini oshirish.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘XATI

1. Mustafoyeva Sh.N. Biznesda moliyaviy resurslardan samarali foydalanish masalalari va marketing faoliyatining biznes rivojiga ta‘siri. — Luchshiye intellektualnyye issledovaniya, Qism-59, Tom-1, Dekabr-2025.
2. Egamberganov J.K., Khalikov U.R. Investitsiya faoliyatini tashkil etish va moliyaviy boshqarishning xorij tajribasi. — “Sustainable Economic Development of Regions” xalqaro ilmiy-amaliy konferentsiya, Samarqand, 2023.
3. Djumayeva G.A., Sayfiddinov B.B., Avazov M.Sh. Daromadlar va xarajatlarni boshqarish. — Pedagoglar.org, 86-son, 5-to‘plam, Dekabr-2025.
4. Karimov N., Rasulov A. Korxona moliyasini boshqarish: nazariya va amaliyot. — Toshkent: Iqtisodiyot, 2020.
5. Hakimov Z., Tursunov B. Buxgalteriya hisobi va moliyaviy tahlil asoslari. — Toshkent: Moliya, 2019.
6. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 8 fevraldagi Farmoni: “Xalqimizning kelajagi — jalb qilinadigan investitsiyalar, iqtisodiy islohotlar va innovatsion rivojlanish tizimini rivojlantirish chora-tadbirlari to‘ġrisida”.
7. O‘zbekiston Respublikasi Savdo-sanoat palatasi. O‘zbekistonda kichik va o‘rta biznesni rivojlantirish tendensiyalari. — Toshkent, 2025.
8. Brealey R., Myers S. Principles of Corporate Finance. — McGraw-Hill, 14th edition, 2023.
9. Brigham E., Houston J. Fundamentals of Financial Management. — Cengage Learning, 2022.
10. Drucker P. Innovation and Entrepreneurship. — Harper & Row, 1985.
11. OECD. Digital Economy Outlook, 2023. — OECD Publishing, Paris.
12. Abdullayev I. Strategik xarajatlar boshqaruvi va tannarxni hisoblashning zamonaviy usullari. — Moliyaviy hisob va audit, 2021, 4-son.
13. Qodirova S. O‘zbekiston korxonalarida daromadlarni diversifikatsiya qilish va xarajatlarni optimallashtirish yo‘llari. — Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar, 2022, 3-son.
14. O‘zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi. Buxgalteriya hisobi milliy standartlari. — Toshkent, 2023.